

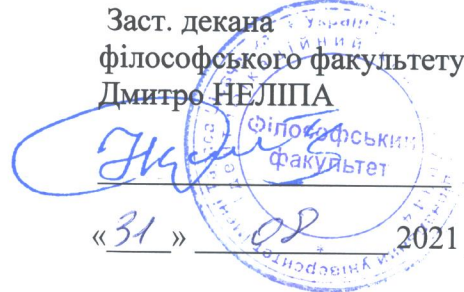
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Філософський факультет

Кафедра політології

ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заст. декана
філософського факультету
Дмитро НЕЛІПА

«31»

2021 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Феміністична критика класичної соціальної теорії

для студентів

галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
спеціальність	052 Політологія
освітній рівень	другий (магістерський)
освітня програма	Політологія
вид дисципліни	вибіркова

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2021/2022
Семестр	3
Кількість кредитів ECTS	4
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	іспит

Викладачка: Тукаленко І.А., к. філос. н., доцентка кафедри політологія

Пролонговано: на 20²²/20²³ н.р. (підпис, ПІБ, дата) 31 «08» 20²² р.

на 20__/20__ н.р. (_____) «__» 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

КИЇВ – 2021

Розробниця: Тукаленко І.А., к.філос.н., доцентка кафедри політології

Затверджено

« 26 » 08 2021 р.

Зав. кафедри політології

 (Олег БАТРИМЕНКО)

Протокол № 1 від « 26 » 08 2021 р.

Схвалено науково-методичною комісією філософського факультету

Протокол від « 31 » 08 2021 року № 2

Голова науково-методичної комісії (Ірина МАСЛІКОВА)

« 31 » 08 2021 року

Пролонговано на 2022-2023 н.р., Пр. № 2, від 31.08 2022 р.

ВСТУП

1. Мета дисципліни - формування поглибленого теоретичного і практично-орієнтованого знання про теорію та методологію феміністичного аналізу.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. Знати основні етапи розвитку класичної соціальної та політичної думки.
2. Вміти працювати з науковою літературою та першоджерелами.
3. Володіти понятійним апаратом політології.

3. Анотація навчальної дисципліни:

Предметом вивчення навчальної дисципліни є критичний аналіз концепцій та поглядів представників та представниць класичної соціальної теорії, що вплинули на розвиток феміністичної теорії, епістемології та методології.

4. Завдання (навчальні цілі):

- засвоєння понятійно-категоріального апарату феміністичної теорії
- знання основних положень критики класичної соціальної теорії феміністськими теоретиками та теоретиками.
- знайомство зі специфікою феміністичної методології та епістемології
- знання основних концепцій, розроблених в межах феміністичної теорії.
- здійснити феміністську ревізію основ структурно-функціональної теорії сім'ї.
- здійснити феміністську реконструкцію класичних структур гендерного порядку.

Дисципліна спрямована на формування наступних програмних компетентностей:
загальні:

ЗК 2. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні.

ЗК 4. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 5. Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.

фахові:

ФК 1. Усвідомлення природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання, включаючи розвиток уявлень про політику та її сучасні інтерпретації.

ФК 3. Критичне осмислення проблем та принципів функціонування та закономірностей розвитку влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, гендерної політики, світової політики та політики окремих країн та регіонів.

ФК 4. Здатність комплексно аналізувати владу та урядування, політичні системи, інститути та режими, політичні процеси та політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.

5. Результати навчання за дисципліною:

В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1	Знати основні етапи становлення та розвитку феміністичної теорії	Лекція, семінар, самостійна робота	Доповідь, дискусія, доповнення, тест	10
1.2	Знати понятійно-категоріальний апарат феміністичної теорії	Лекція, семінар, самостійна робота	Доповідь, дискусія, доповнення, тест	10
1.3	Знати основні напрямки критики класичної соціальної теорії у феміністичному теоретизуванні	Лекція, семінар, самостійна робота	Доповідь, дискусія, доповнення, тест, есе	20

2.1	Використовувати методологію та понятійно-категоріальний апарат феміністичної теорії	Лекція, семінар, самостійна робота	Доповідь, дискусія, доповнення, есе	10
2.2	Здійснювати критичний аналіз класичної соціальної теорій з позицій феміністичної теорії	Лекція, семінар, самостійна робота	Доповідь, дискусія, доповнення, есе	10
2.3	Застосовувати методологію феміністичної критики у дослідженні та поясненні соціальних явищ та процесів	Лекція, семінар, самостійна робота, творчі завдання	Доповідь, дискусія, доповнення, есе	15
2.4	Здійснювати критичний аналіз феміністських теорій	Лекція, семінар, самостійна робота	Доповідь, дискусія, доповнення, есе	10
3	Демонструвати навички аргументованого представлення власної думки, компетентної та толерантної дискусії з опонентами	Лекція, семінар	Доповідь, дискусія, доповнення, есе	5
4	Здійснювати самостійно аналітичну, дослідницьку та пошукову діяльність	Самостійна робота	Есе, доповідь, тест	10

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни (код)	1.1	1.2	1.3	2.1	2.2	2.3	2.4	3	4
	Програмні результати навчання								
ПРН 1. Застосовувати для розв'язування складних задач політології розуміння природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання, включаючи розвиток уявлень про політику та її сучасні інтерпретації, особливостей реалізації влади у різних політичних системах, їх соціально-економічного, історичного та соціокультурного контексту.		+	+	+	+	+	+		+
ПРН 2. Застосовувати спеціалізовані концептуальні знання з політології, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності або галузі знань і є основою для оригінального мислення та проведення досліджень, критичне осмислення проблем у галузі та на межі галузей знань.	+	+	+	+	+	+	+		+
ПРН 6. Критично осмислювати принципи здійснення влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, світової політики та політики окремих країн та регіонів.			+	+	+	+	+	+	+
ПРН 7. Здійснювати управління складною діяльністю у сфері політики, політології та у ширших контекстах, розробляти плани і заходи з їх реалізації, забезпечувати якість освіти, оцінювати ефективність і результативність діяльності.						+		+	+

7. Схема формування оцінки.

7.1 Форми оцінювання студентів:

Контроль знань здійснюється за системою ECTS, яка передбачає дворівневе оцінювання засвоєного матеріалу, зокрема оцінювання теоретичної підготовки – результати навчання (знання 1.1 – 1.3), що складає 40% від загальної оцінки та оцінювання практичної підготовки – результати навчання

(вміння 2.1-2.4); (комунікація 3.1); (автономність та відповідальність 4.1), що складає 60% загальної оцінки.

Оцінювання семестрової роботи:

1. Робота на семінарських заняттях (доповідь, доповнення/дискусія) впродовж семестру з тем 2,5,8,10,12,15 - РН1.1, РН1.2, РН1.3., РН2.1, РН2.2, РН2.3., РН2.4. РН3. – 24/36 балів
2. Есе з тем 5-8, РН2.1, РН2.4 – 6/12 балів.
3. Тест №1 з тем 1-8, РН1.1, РН1.2, РН1.3., РН2.1, РН 2.2, РН2.3, РН4 – 3/6 балів.
4. Тест №2 з тем 9-15, РН1.1, РН1.2, РН1.3., РН2.1, РН 2.2, РН2.3, РН4 – 3/6 балів.

Семестрову кількість балів формують бали, отримані студентом у процесі засвоєння матеріалу з усього навчального курсу. Загальна оцінка за семестр складається із балів, отриманих за аудиторну роботу (усні доповіді, доповнення та участь в дискусіях на семінарах), за самостійну роботу (есе) та тестові контрольні роботи. Всі види робіт за семестр мають у підсумку в максимальному вимірі – 60 балів, в мінімальному вимірі – 36 балів.

У разі відсутності на семінарському занятті студент має відпрацювати завдання на семінар у письмовій формі.

Підсумкове оцінювання у формі іспиту:

Для отримання загальної позитивної оцінки з дисципліни оцінка за іспит не може бути меншою 24 балів. У разі, якщо студент на іспиті набрав менше 24 балів, вони не додаються до семестрової оцінки (незалежно від кількості балів, отриманих під час навчального періоду). В екзаменаційній відомості у колонці «бали за іспит/екзамен» ставиться «0», а в колонку «підсумкова оцінка з дисципліни» переноситься лише кількість балів, отриманих під час семестру. Рекомендований мінімум допуску до іспиту – 36 балів. Таким чином, підсумкова оцінка з дисципліни: мінімум 60, максимум 100 балів.

При простому розрахунку отримуємо:

	Семестрова кількість балів	Іспит	Підсумкова оцінка з дисципліни
<i>Мінімум</i>	36	24	60
Максимум	60	40	100

7.2 Організація оцінювання:

Семестрова робота		Семестрова кількість балів	
		Min – 36 бали	Max – 60 балів
Робота на семінарських заняттях (доповідь, доповнення/дискусія)	До тем: 2, 5, 8, 10, 12, 15 (2-13 тижні)	Min – 24	Max – 36
Есе	До теми 5-8 (4-10-й тижні)	Min – 6	Max – 12
Письмова контрольна робота (тест №1)	До тем 1-8 (7-й тиждень)	Min – 3	Max – 6
Письмова	До тем 9-15 (13-й тиждень)	Min – 3	Max – 6

контрольна робота (тест № 2)			
Підсумкова контрольна робота (тест)		Min – 24	Max – 40
Підсумкова оцінка з дисципліни		60	100

Критерії оцінювання:

1. Аудиторна робота:

Усна доповідь:

6 балів – студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, використовуючи обов'язкову та додаткову літературу

4-5 балів - студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу. Допускаються несуттєві неточності

1-3 бали – в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, не спирається на необхідну навчальну літературу, має у відповіді суттєві неточності, фрагментарно та поверхово його викладає.

Доповнення / дискусія:

2 бали – доповнення змістовне, конструктивно доповнює обговорення теми,

1 бал – доповнення містить інформацію, що суттєво не розширює дискусію

2. Самостійна робота (есе – аналіз обраного на вибір тексту сучасної політичної теорії з позиції феміністичної критики).

11-12 балів – студенти цілковито володіють матеріалом, вільно оперують методологією феміністичної критики, теоретичними знаннями з курсу та здатні включати їх в ширший науковий контекст. Також студенти демонструють високу ступінь самостійності у виконанні цих завдань та, водночас, обґрунтовують свої твердження на науково-достовірній літературі. Надаються належні посилання на цитовані фрагменти чи/та використані ідеї і твердження. Зроблені обґрунтовані висновки.

8-10 балів – робота здебільшого самостійна та демонструє достатнє володіння матеріалом для виведення коректних висновків, проте можуть мати місце методологічні неточності в інтерпретації аналізованих текстів.

6-7 балів – робота частково розкриває проблеми та здебільшого реферативна за змістом, існують суттєві помилки в роботі, що є наслідком незасвоєння матеріалу. Робота демонструє прогалини у засвоєнні навички «здійснювати критичний аналіз класичної соціальної теорії з позицій феміністичної теорії».

3. Проміжні тестові контрольні.

6 балів – правильна відповідь на 12 запитань закритого типу вартістю 0,5 бали кожне.

4. Іспит у формі тесту.

40 балів – правильна відповідь на 40 тестових запитань закритого типу вартістю 1 бал кожне.

7.3 Шкала відповідності оцінок

7.3 Шкала відповідності:

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74

8. Структура навчальної дисципліни.**Тематичний план лекцій та семінарських занять**

№	Номер і назва теми	Кількість годин		
		лекції	семінари	самостійна робота
1. Становлення фемінізму як соціальної теорії				
1	Становлення фемінізму як організованого жіночого руху: зарубіжний і український досвід	2		4
2	Становлення профемінного та антифемінного дискурсу. Ліберальний фемінізм та антифемінізм		2	4
3	Феміністика та феміністичні течії	4		4
4	Марксистська традиція і феміністична теорія: марксизм, неомарксизм та постмарксизм в оптиці гендерного аналізу	2		4
5	Феміністична критика класичного тлумачення соціальних категорій: «стратифікація» і «клас», «справедливість» і «рівність»		2	8
6	Соціальні структури гендерного пригнічення з позицій інтерсекційного підходу та соціалістичного фемінізму	2		6
7	Патріархат як структура соціальної нерівності в оптиці радикального фемінізму	2		6
8	Феміністська критика розмежування «приватного» і «публічного»		2	8
	Контрольна робота (тест)	1		
2. Соціальна теорія: феміністична критика засад				
9	Соціальне конструювання гендеру як методологія феміністичного дослідження	2		4
10	Гетеронормативний порядок соціальної структури та феміністська критика структурно-функціональної теорії сім'ї		2	6
11	Феміністична критика соціологічної епістемології	2		4
12	Феміністичні перспективи соціальної держави та соціальної політики		2	6
13	Феміністична ревізія засад конструювання дискурсивної моделі «природної комплементарності статей»: екскурс в історію соціальної та політичної думки	4		6
14	Феміністична критика базових концептів суспільно-гуманітарних наук	4		6
15	Гендерна критика патріархатних засад інституту громадянства та реконцептуалізація рівноправ'я		2	6
	Контрольна робота (тест)	1		

	Всього	26	12	82

Загальний обсяг – 120 год., зокрема:

Лекції – *26 год.*

Семінари – *12 год.*

Самостійна робота – *82 год.*

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна:

1. Марценюк Тамара. Чому не варто боятися фемінізму. Київ: Видавничий дім «Комора», 2018. 328 с.
2. Образ, тіло, порядок. Гендерні дослідження в міждисциплінарному спектрі. Антологія. За редакцією Катерини Міщенко та Сюзанне Штретлінг. Київ: Медуза, 2014. 232 с.
3. Тукаленко І. Гендерні політики: навч. посібник. – Київ: ВПЦ «Київський університет», 2018 – 199с.

Додаткова:

1. Антологія феміністичної філософії / за ред. Елісон М. Джагер та Айрис М. Янг. – К. : Вид-во Соломії Павличко "Основи", 2006. – С. 606–616.
2. Батлер Дж. Гендерний клопіт: фемінізм та підрив тожсамості. – Київ, 2003. – 224 с.
3. Гендерний підхід: історія, культура, суспільство. Під редакцією Ліліани Гентош, Оксани Кісь. Львів: ВНТЛКласика, 2003. 250 с.
4. Кітті Ева Федер. Соціальна політика // Антологія феміністичної філософії. – Київ: Основи, 2006. – С. 677-690.
5. Комарек Станіслав. Чоловік як еволюційна інновація? Есеї про чоловічу природу, сексуальність, життєві стратегії та метаморфози маскулінності. Львів: Апріорі, 2018. – 432 с.
6. Марценюк Тамара. «Захисники Галактики»: Влада і криза в чоловічому світі. Київ: Комора, 2020. 256 с.
7. Марценюк Тамара. Чому не варто боятися фемінізму. Київ: Комора, 2018. 328 с.
8. Про рівність статей. Збірник. Київ: Альтерпрес, 2007. 484 с.
9. Тукаленко І. А. Гендерний вимір громадянства / І. А. Тукаленко // *Аннали юридичної історії*. – Том 1. – № 2, квітень–липень 2017, вип. "Городяни і громадяни: історія та антропологія територіальних громад". – С. 130–136.
10. Тукаленко І. А. Фемінізм як політичний рух та ідеологія / І. А. Тукаленко // *Політологічний вісник*. – 2013. – № 1.
11. Українські жінки у горнилі модернізації. Під загальною редакцією Оксани Кісь. Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2017. 304 с.
12. Фрейзер Ненсі. Після сімейної зарплати: гендерна рівність і соціальна держава // *Образ, тіло, порядок. Гендерні дослідження в міждисциплінарному спектрі. Антологія*. – К.: Медуза, 2014. – С. 199-225.
13. Connell, R. W. (1987). *Gender and power: Society, the person and sexual politics*. Stanford University Press
14. *Encyclopedia of Women & Islamic Cultures, volume II: Family, Law and Politics*. (2005). General Editor: Suad Joseph. – 875 p.
15. Hanisch Carol (1969). *The Personal Is Political* // <http://www.carolhanisch.org/CHwritings/PIP.html>

16. Herman by Anne C. and Stewart Abigail J. *Theorizing feminism: parallel trends in the humanities and social sciences* / 2nd ed. 2000
17. Parsons T. *The American Family: Its Relation to Personality and to the Social Structure* // Parsons T., Bales R. *Family, Socialization and Interaction Process*. New York, 1955. P. 3–26
18. Pateman carole. *Women and consent*. *Political theory*. Vol. 8 no. 2 may 1980. P. 149-168
19. Rich A. *Compulsory Heterosexuality and Lesbian Existence* // *Blood, Bread, and Poetry*. – New York: Norton Paperback, 1994.
20. Scott J. *Gender: a Useful Category of Historical Analysis* // *The American Historical Review*. 1986. Vol. 91. 5.
21. Walters Margaret. *Feminism: A Very Short Introduction*. Oxford University Press. 2005.159 p.
22. Wharton Amy S.(2005). *The Sociology of Gender. An Introduction to Theory and Research*. First published 2005 by Blackwell Publishing.